

beginnen een beetje te gapen, de opening wordt groter, en dan... heeft die onnozele zeester geen bek en geen tanden om deze kant en klare maaltijd naar zijn maag te doen verhuizen. Maar dat is niets. Al sinds miljoenen jaren hebben vele honderduizenden geslachten van zeesterren het zonder tanden moeten stellen en ze zijn toch aan de kost gekomen. Deze dieren hebben namelijk de niet zeer gebruikelijke methode ontwikkeld, hun maag naar buiten te stulpen door hun mondopening. Ligt dit orgaan van de ster eenmaal tegen het vlees van de buit aan, dan begint een afscheiding van betrekkelijk snelwerkend maagsap en dit maakt het mosselvlees in enkele uren los van de schelpen. Daarna sterrenmaag met weke mosselinhoud weer naar binnen gestulpt wordt en de maaltijd is afgelopen. De lege mosselschelpen, niet meer door de sluitspier in hun verband gehouden, gapen nu wijduit dank zij de naar buiten verende slotband."

Toch zijn het niet alléén de zeesterren, die kwaad doen. In het Zuiden van ons land (tot Hoek van Holland) komen we ook de **Purperslak** levend tegen en die mag ook zeker tot de minnaars van het malse mosselvlees gerekend worden. U heeft misschien wel eens gezien, hoe een zoetwaterslak de algen van de aquariumruit consumeerde: telkens gaat de mond open en het tongetje raspt over de ruit. We mogen hier werkelijk van raspen spreken, want op de tong zit een uit vele tandjes bestaande „radula”, die onder een microscoop gezien veel overeenkomst met een rasp vertoont. Onze purperslak gebruikt nu zijn radula voor minder vredige doeleinden: hij raspt door de schelp van de mossel een mooi cilindrisch gat! Als dat gat er is, is het met de mossel snel gedaan. De lange „zuignuit” wordt door het gat in de schelp gebracht en het weke mosselvlees wordt opgegeten.

De voortplanting van de purperslak laat ons ook iets bijzonder zien. Ik citeer weer uit „Zeedieren”:

„Toch is het goed dat U deze kleine dieren niet te spoedig uit het oog verliest. Ja, U zoudt er zelfs heel veel plezier aan beleven als U ze eens een heel jaar lang met Uw bezoeken verveerde. En dan vooral in de winter en het vroege voorjaar, want dat is de tijd waarin de purperslakken zich voortplanten. Dat is een hele gebeurtenis, niet alleen voor de betrokkenen zelf, maar ook voor de belangstellende bezoeker die in het bijzonder wanneer hij thuis met een microscoop gewapend is

hier een allerwonderlijkste oplossing der natuur voor een moeilijk probleem kan aanschouwen.

Dat zit zo: in het hartje van de winter beginnen de slakken met het leggen van hun eieren. Keurig verpakt in uitzonderlijk taai slanke bekertjes van ongeveer een centimeter lang zetten ze deze af in spleten en betrekkelijk luwe hoeken van dijk of pier om ze tenminste niet aan het ergste brandingsgeweld bloot te stellen. Heel licht beige zijn deze ei-kapseltjes, terwijl er van boven een glashelder plekje is, waardoor je binnenin duidelijk een geelachtig fijnkorrelige massa kunt zien liggen: de eitjes. Ieder bekertje zal er een vierhonderd bevatten en in totaal kan iedere purperslak ettelijke tientallen van die gevulde kapseltjes voortbrengen. Van de hierhonderd eitjes in zo'n bekertje zullen echter geen vierhonderd, maar zo om en nabij veertig slakjes komen! De rest sterft zeker voor het uitkomen, denkt U wellicht. Maar het is in werkelijkheid veel erger. Die andere worden nog voordat ze zich tot slakkenlarfjes hebben kunnen ontwikkelen opgegeten door hun veertig broeders en zusters. De kwestie is dat één eitje van zichzelf niet voldoende dooiermassa heeft om het tot volledig ontwikkelde larve te brengen. Daarvoor is tussentijdse bijvoeding een noodzakelijkheid. Voor die bijvoeding dienen de 360 al meteen in ontwikkeling achterblijvende eieren; in de biologische boeken hebben ze daardoor zelfs de officiële naam van voedingseieren verworven. Is dat nu geen wonderlijke geschiedenis?"

Tenslotte nog iets over de naam. Het is mogelijk het oud-testamentische purper te bereiden uit onze purperslak. In deze moderne tijd verft men de weefsels echter liever met de producten van de anilineverfstoffabrieken.

De purperslak heeft het niet alleen voorzien op de mossels, ook de kleinere Zeepokken ontkomen niet aan zijn vraatzucht. Overal, waar stroom staat, komt U ze tegen. Waar veel slib bezinkt, kunnen ze zich niet handhaven. Feitelijk zijn het kleine kreeftjes, die opgesloten zitten in een kalken pyramidetje met afgeknotte top. En in dat afgeknotte deel ziet U twee dekseltjes, waarvan U kunt vermoeden, dat ze wel eens open zullen gaan.

„Er is echter een buitengewoon eenvoudige methode om meer van deze geheimzinnigheden aan de weet te komen. U zoekt er

een paar die op een klein losliggend steentje of op een schelp zitten. Die doet U met onderlaag en al in een glas zeewater en het zal niet lang duren of de deuren van de geheimzinnige huisjes zullen geopend worden om met verwonderlijke regelmaat een klein klauwtje naar buiten te laten slippen, waarna het schielijk teruggetrokken wordt. Nu zijn de zeepokken aan het werk. Die klauwtjes zijn niet anders dan heel fijne netjes, bestemd om iets te vangen van wat er in het water zweeft en dat het dier tot voedsel zou kunnen dienen. En ze zijn ook nog iets anders: een stel tot één geheel vergroeide pootjes, volkomen ingesteld op deze vreemde manier van voedselvoorziening." (Hana, Zeedieren).

Er is op die dijken en havenhoofden nog veel meer te zien.

„Tussen blauwzwarte mosselen, witte zeepokken en blonde eierbekers van purperslakken zitten daar vaak bij tientallen de gewoonste van onze zee-anemonen, die de weinig zeggende en evenmin complimenteuzen naam **Paardeanemonen** hebben verworven. Zijn ze boven water dan doen ze mij altijd direct denken aan gewekte kersen van heel flink formaat die zo maar tegen de stenen geplakt zitten, glimmend, jujube-achtig en van boven met een heel klein gaatje waar het steeltje gezeten zou kunnen hebben. En het geheel natuurlijk diep donkerrood. In deze toestand zijn de vangarmen of tentakels geheel binnen het zakvormige lichaam teruggetrokken. Vele van de paardeanemonen in het plasje zien er echter totaal anders uit. Zij zitten daar als wijd geopende bloemen, de lichaamsbuis gestrekt als een zakje, ongeveer even hoog als breed; en boven aan dit lijf een dichte krans van vele tientallen tentakels als strafende bloemblaadjes. In het midden van deze vangarmenkrans is de vlakke afsluiting van het lichaamszakje te zien en in het midden van dit vlies ontdekt U gemakkelijk de langwerpige mondopening. Een verrukking om zó die donkerrode „bloemen van de zee" te bekijken tot eindelijk het wassende water je komt verjagen. Let ook eens op dieren die bezig zijn hun tentakels uit te spreiden of in te trekken. Wanneer ze hiermee zowat halverwege zijn, zullen vlak langs de lichaamsrand en juist buiten de buitenste tentakelskrans een groot aantal heel lichtblauwe knobbeltjes U opvallen. Zij steken bijzonder mooi af tegen het donkere rood, maar over hun functie weten we helaas nog niet veel.

Dat de tentakels, de vangarmen, dicht bezet zijn met netelcellen zal U natuurlijk niet verwonderen. Zij moeten voor de aanvoer van voedsel zorgen en dat doen ze ook meesterlijk, dank zij een zeer behoorlijk kleefermogen. Steek maar eens voorzichtig de bovenkant van Uw vinger in zo'n tentakelkrans; bij het terugtrekken wordt U dat kleven duidelijk gewaar (zonder dat U echter ook maar iets van branden voelt, maak U dus niet benauwd). Hebben de vangarmen iets te pakken, een garnaal, een worm, een klein visje of wat ook, dan buigen ze zich met deze prooi naar binnen. De mondopening verwijdt zich en de vangst verdwijnt in het binnenste van het dier.

In het bijzonder op de Zeeuwse dijken komt een variëteit van de paardenanemoon voor die veel groter is dan de rode soort. De lichaamszak van dit dier kan wel zeven centimeter lang worden bij een doorsnede van drie. De kleur is heel mooi café-au-lait, de tentakels zijn licht olijfgroen en de randknobbeltjes zijn lichtgroen of lichtblauw." (Hana, Zeedieren).

Het is onmogelijk in deze toelichting over alle zeedieren iets te zeggen, maar aan de **strandkrab** moeten we toch nog enkele regels wijden. Je komt hem tegen op het zand, maar ook vaak tussen de stenen van de dijk. Op het vochtige, niet te harde, zand is hij in zijn element. Bedreig hem daar maar eens met een takje of een potlood. Ogenblikkelijk komt hij recht overeind en houdt zijn grote scharen dreigend wijd uit. Maar ondertussen doet de held iets anders: met zijn laatste potenparen maakt hij een graafbeweging en vóór U het goed in de gaten heeft, is onze krab onder het zand verdwenen! Alleen zijn gesteelde ogen komen boven het zand uit. Het zijn leuke dieren in een zeewateraquarium.

„En nu kom ik U alweer met dat bakje zeewater aan boord. Zet daar eens niets anders dan één enkele strandkrab in, geef hem een paar dagen niets te eten en leg er dan een klein stukje vis in. Zodra de geur tot hem doordringt, zal hij er op af stevenen. Maar kijk goed wat er gebeurt. Want duizend tegen één dat die krab gedeeltelijk over het lekkere hapje heenloopt en dan ineens met zijn scharen half onder zich grijpt. U kunt ook eens een proef nemen met een stukje vis vóór hem en één achter zijn rug. Wanneer de afstand van beide tot het dier dezelfde is, vindt hij doorgaans het achterste het eerst. Waarom? Omdat hij ruikt met

de kleine wapperende sprietten die als vlaggetjes tussen de naaldachtige sprietten vooraan zijn kop zitten. Daartlangs perst hij het afgewerkte ademwater dat hij aan de achterzijde van zijn lichaam naar binnen zuigt; zodoende krijgt hij eerder lucht van dat brokje vis achter zich dan van het andere." (Hana, Zeedieren).

Tussen de **wieren**, kruipen de **Alikruken** en de bonte **Scholeksters** trippelen tussen de mossels en halen er heel wat eetbaars weg. Achter de dijken zien we in de inlagen de mooie **Kluten** en **Bergeenden**. De verleiding is groot over deze dieren te vertellen, maar dit moeten we, terwille van de ruimte, tot een volgende gelegenheid uitstellen.

Wij hopen, dat blaadjes en toelichting er toe mede mogen werken de belangstelling voor onze dijken levendig te houden.

Het volgende nummer verschijnt omstreeks eind April. Het handelt over „Voorjaar, langs weg en slootkant”.